De Patio vzw

De Safety Flowchart

Zitten jullie soms ook met de handen in het haar en weten jullie niet wat te doen bij signalen van verontrusting?
Is het moeilijk in te schatten wanneer er maatschappelijke noodzaak is?

VZW De Patio creëerde een Safety Flowchart!
Een instrument om verontrustende situaties en maatschappelijke noodzaak in te schatten en om handvaten aan te reiken om hiermee verder aan de slag te gaan.

Betrokken en met kracht

Maatschappelijke zetel: Elf - Julistraat 32,
8000 Brugge
050 33 32 09 contact@depatiovzw.be

vzw De Patio

De Safety Flowchart

Maatschappelijke noodzaak bij verontrustende signalen

Jolien Cornillie | Vzw De Patio, afd. 't Groot Hersberge | Torhout

Met de overgang naar Integrale Jeugdhulp, het verdwijnen van het Comité Bijzondere Jeugdzorg en het ontstaan van het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg, is de rol en taak van consulenten sterk veranderd. In vele situaties is de vertrouwde driehoek (consulent, hulpverlener, cliëntsysteem) weggevallen of neemt de consulent een meer 'observerende' positie in. Dit maakt dat we als voorziening en als hulpverleners zelf meer inschattingen moeten maken rond verontrusting en de te nemen stappen hierin. Binnen onze organisatie, vzw de Patio, voelden we de nood aan een instrument om ons te ondersteunen in het professioneel kijken naar verontrustende signalen in de situatie van de cliënt en zijn context. Met enkele begeleiders stonden we stil bij dit thema en kwamen we tot een 'Safety Flowchart' die ons helpt om elke individuele casus te bekijken. Hoe verontrustend is de situatie, welke hulpvraag is er aanwezig bij de cliënt en welke hulp is hier noodzakelijk?

In het volgende artikel schetsen we het doorlopen proces met als resultaat onze 'Safety Flowchart' en staan we stil bij hoe we hiermee binnen de Patio werken. We hopen dat je na het lezen begrijpt hoe onze Safety Flowchart werkt én getriggerd bent om hier ook mee aan de slag te gaan!

Oplossingsgericht werken binnen De Patio

Een vijftal jaar geleden gingen we in 't Groot Hersberge aan de slag met onze nieuwe missie "*Jongeren samen met hun context laten groeien in het nemen van verantwoordelijkheid*". Samen met de uitbouw van deze missie, zorgde de implementatie van het oplossingsgericht kader in onze werking, voor een nieuwe wind in huis[1]. We zien in dit kader een grote meerwaarde, waardoor het ook geïntegreerd wordt overheen alle afdelingen van de Patio. Het was dan ook één van DE uitgangspunten bij het maken van onze Safety Flowchart!

Handvatten graag !

Het Decreet Integrale Jeugdhulp vertrekt vanuit zes bouwstenen Eén daarvan is 'Het gericht omgaan met verontrusting'. "Iedereen die verontrust is over de integriteit van een minderjarige, kan terecht bij een voorziening die het mandaat heeft om op te treden". Deze belangrijke bouwsteen dwong ons dringend stil te staan bij hoe we als organisatie met deze situaties omgaan. Zeker ook gezien de verschuiving van een groot deel van onze modules nl. contextbegeleiding (De Kerseboom) en onze module dagbegeleiding (De Schoor) naar het rechtstreeks toegankelijk aanbod. Ook onze ondersteunende modules binnen HerKern zijn rechtstreeks toegankelijk.

[1] Wie meer wil weten over hoe we deze methodiek integreren in onze werking met elkaar en de cliënten moet zeker eens het artikel lezen dat mijn collega geschreven heeft in Agora jaargang 30 – nummer 2 – juni 2014. "Daniël en de Korzybskianen, over hoe we het oplossingsgericht werken lieten insijpelen in het werken met elkaar en onze cliënten"

Het blijft ook niet bij het inschatten van verontrusting, het gaat verder. Bij onveilige of bedreigende situaties is het onze maatschappelijke plicht om op te treden (ook al gaan cliënten en ouders niet altijd akkoord). Dit is ook onze plicht en dus niet alleen die van de gemandateerde voorzieningen die het mandaat hebben om te bepalen of hulp al dan niet maatschappelijk noodzakelijk is. Ook mensen uit de buurt, vreemden, kennissen die het vermoeden hebben dat er één of andere bedreigende of onveilige situatie is, kunnen hun observatie mee geven aan hulpverlening of aan een gemandateerde voorziening. Het is de taak van de voorziening om met de gegeven informatie aan de slag te gaan en indien nodig op te treden, rechtstreeks of niet rechtstreeks. We gingen dus van start!

De start

Vanuit directie- en stafoverleg kwam de vraag om met een aantal mensen van binnen De Patio een werkgroep op te richten die stil zou staan bij deze thema's en vragen én die in overleg met de verschillende teams tot een instrument zou komen dat binnen de gehele vzw gebruikt kan worden. Elke afdeling vertegenwoordigde één iemand binnen de werkgroep. We zaten een 5 à 6-tal keer samen met de werkgroep en kwamen tot De Safety Flowchart. Een instrument waar we eigenlijk wel trots op zijn.

Uitbouw van een visie. Maatschappelijke noodzaak, verontrusting én veiligheid

Binnen de werkgroep startten we met een kennismaking van de begrippen verontrusting en maatschappelijke noodzaak. We gingen hiervoor te rade bij de definities van Jongerenwelzijn. We maakten de keuze om dezelfde definities te hanteren om ook met andere organisaties in Vlaanderen een gemeenschappelijke taal te hebben als het gaat over 'maatschappelijke noodzaak' en 'verontrusting'. Maar we gaven er ook wat onze eigen toets aan…

Maatschappelijke noodzaak

Men spreekt van maatschappelijke noodzaak wanneer de samenleving het nodig vindt om tussen te komen. Binnen de Patio worden we er toe verplicht, omwille van het rechtstreeks toegankelijk worden van diverse diensten, zelf een inschatting te maken over het opstarten of afsluiten van onze begeleidingen. Los van deze praktische noodzaak, vinden we het als organisatie belangrijk om hierover een visie te hebben die ons in staat stelt om als een goede huisvader/moeder de middelen te beheren die de gemeenschap ons toevertrouwt. Alle inschattingen tot intake, beslissingen rond doorverwijzingen of stoppen met begeleidingen, … zien we als een onderdeel van het hulpverleningsproces. Net zoals de gemandateerde diensten proberen we via intervisie op casus- en teamniveau 'maatschappelijke noodzaak' in te schatten, naast andere opstartcriteria die de afdelingen reeds hanteren. In geval van twijfel voor de opstart of signalen van verontrusting na de opstart, kan verwezen worden naar de Safety Flowchart die wij als organisatie hierbij willen hanteren.

Verontrusting

Jongerenwelzijn omschrijft verontrusting als situaties waarin de ontwikkelingskansen van de minderjarige worden bedreigd op drie niveaus (Protectie dwz Bescherming tegen uitbuiting, mishandeling, misbruik, verwaarlozing; Provisie dwz Diensten die nodig zijn om goed te ontwikkelen zoals onderwijs, media, voedsel, huisvesting; Participatie dwz Kunnen deelnemen aan de maatschappij. Kan een kind mee praten en beslissen over zaken die hij belangrijk vindt zoals recht om je te verenigen, recht om je eigen geloof te belijden) **OF** als de psychische, fysieke of seksuele integriteit van een minderjarige of één of meer gezinsleden worden of kunnen worden aangetast.

Jongerenwelzijn maakte een signaallijst op die verontrustende opvoedingssituaties opdeelt in vijf thema's: 1) Interactie tussen hulpverlener en ouder, 2) Individuele ouderkenmerken, 3) Gezinskenmerken, 4) Kindkenmerken en 5) Kenmerken van de pedagogische interactie.

Binnen de Patio willen we op een dynamische manier omgaan met signalen van verontrusting door in één beweging te werken aan veiligheid, dit vanuit de overtuiging dat niet alles perfect moet zijn.

Veiligheid voor De Patio

Binnen de werkgroep werd heel wat aandacht besteed aan het komen tot een correcte definitie van 'veiligheid'. Na afstemming met de teams en discussies over kleine en grote woorden, kwamen we uiteindelijk tot volgend resultaat. Provisie, protectie en participatie worden VOORZIEN EN BENUT om de ontwikkeling van de minderjarige VOLDOENDE KANSEN TE BIEDEN **EN** De psychische, fysieke of seksuele integriteit van de minderjarige en het gezin worden GERESPECTEERD.

Nadat duidelijk was welke taal we gezamenlijk zouden spreken, was de volgende stap het nadenken over hoe op een correcte manier om te gaan met verontrustende signalen. Elk individueel lid van de werkgroep vertrok met deze vraag naar zijn eigen afdeling met als huiswerkopdracht stil te staan bij een Safety Flowchart die elementen bevat uit de flowchart van het 'Brugse Model' en elementen vanuit 'Signs of Safety', twee kaders die vertrekken vanuit de oplossingsgerichte invalshoek

De geboorte

In 't Groot Hersberge namen we de tijd om 'en petit comité' stil te staan bij een Safety Flowchart. We namen er enkele flappen papier, alcoholstiften en de flowchart van het 'Brugse Model' bij en brainstormden over omgaan met verontrusting. We schreven een aantal zaken op, doorstreepten, begonnen opnieuw en kwamen tot een resultaat waar we tevreden over waren. Deze eerste schets van een flowchart werd voorgesteld aan de werkgroep, werd bekeken en aangepast, teruggebracht op de verschillende teams en vervolgens opnieuw teruggekoppeld naar de werkgroep. En zo kwamen we tot onze Safety Flowchart.

De Safety Flowchart

De Safety Flowchart wordt gebruikt in alle afdelingen binnen vzw De Patio. In dit deel schrijven we graag onze ervaringen binnen afdeling ’t Groot Hersberge. Een residentiele voorziening binnen de bijzondere jeugdzorg, die hulp aanbiedt aan jongens tussen de 12 en 21 jaar die in een problematische leefsituatie zitten. We bieden residentiële opvang en begeleiding aan via leefgroep en kamertraining en contextbegeleiding in functie van autonoom wonen. Onze werking richt zich vooral op (ortho)pedagogische en psychosociale begeleiding. Wij hechten veel waarde aan de (her)integratie van de jongere in zijn sociale context.

Iedere afdeling binnen VZW De Patio gebruikt de Safety Flowchart op een andere manier, wat we ook een meerwaarde vinden omdat elke afdeling zijn eigenheid heeft en vanuit de eigen missie en visie met de flowchart aan de slag kan gaan.

De methodiek

Wanneer je verontrustende signalen opvangt, moet hier iets mee gedaan worden. Er wordt een teamintervisie gehouden waarin bekeken wordt of deze signalen verontrustend of veilig zijn. Spreken we van een veilige situatie dan kan de flowchart afgesloten worden. Spreken we van verontrusting dan wordt binnen het team vanuit Signs of Safety een veiligheidsanalyse opgemaakt. Blijkt hieruit dat het toch om een veilige situatie gaat, dan wordt de Safety Flowchart hier afgesloten.

Bij een verontrustende situatie gaan we verder en wordt bekeken of er een hulpvraag aanwezig is bij de cliënt. Is er geen hulpvraag aanwezig dan kunnen we niet anders dan een dienst in schakelen, afhankelijk van de aard en de nood, om er voor te zorgen dat we een veilige situatie kunnen creëren. Dit kan gaan over het inschakelen van het OCJ, het VK, de jeugdrechtbank, het aanvragen van een consult of éénder welke nodige hulpverlening (binnen het rechtstreeks en niet-rechtstreekse aanbod, maar ook buiten IJH).

Is er wel een hulpvraag dan wordt er bekeken of er één of ander engagement aanwezig is? Is dit niet het geval, dan richten naar we ons hier naar mogelijk in te schakelen hulp. Is er wel engagement bij de cliënt dan is de volgende stap het in kaart brengen van de cliënt resources waarop hij beroep kan doen. Zijn er voldoende krachten aanwezig binnen de cliënt zijn netwerk? Als het antwoord hier ‘neen’ is, dan kunnen we zonder extra hulp weinig uitbouwen en spreken we nog altijd over verontrusting. Extra hulp is hier dus noodzakelijk. Heeft de cliënt wel voldoende resources, dan kunnen we met hem op zoek gaan welke hij kan gebruiken om zijn situatie weer veilig te maken. De cliënt gaat hiermee aan de slag en afhankelijk van de situatie wordt bekeken wanneer deze wordt geëvalueerd. Bij een positieve evaluatie kan geconcludeerd worden dat de situatie opnieuw veilig is, we kunnen de Safety Flowchart afronden.

Maatschappelijke zetel: Elf - Julistraat 32,
8000 Brugge
050 33 32 09 contact@depatiovzw.be

De praktijk

We lichten de stappen in de Safety Flowchart toe met een praktijkvoorbeeld .

Verontrustende signalen

Januari 2016, de maand van feesten en recepties. Naar jaarlijkse gewoonte organiseren we een receptie voor alle contextfiguren van de jongens die bij ons in begeleiding zijn (zowel leefgroep, kamertraining als CBAW). Klaas is een 16 jaar en verblijft sinds september 2015 bij ons. Hij werd aangemeld vanuit De Zande (Ruiselede) met de vraag of wij met Klaas op stap wouden gaan. Na wat heen en weer bellen met een aantal partijen, maken we de keuze om Klaas bij ons op te nemen in de leefgroep. Hij wordt aangemeld als iemand die niet in school geraakt, drugs neemt en op de wachtlijst staat van het RKJ (Residentieel Kortdurend Jongerenprogramma). Over zijn mama wordt vertelt dat ze zeer beschermend is over haan zonen en weinig vertrouwen heeft in hulpverlening. Maar toch mogen we haar verwelkomen op onze receptie. Meer zelf, ze deelt met ons haar zorgen. Ze brengt dat het niet goed gaat met haar zoon Arthur van 15 jaar. Hij is mentaal niet sterk, geraakt niet op school en gebruikt drugs. Mama vreest dat haar jongere zoon op hetzelfde slechte pad zal komen als Klaas. Omdat de begeleiding met Klaas heel goed loopt en mama toch al wat vertrouwen in ons heeft opgebouwd, vraagt ze ons bijna letterlijk of het mogelijk is dat ook haar jongere zoon Arthur bij ons in de leefgroep terecht kan. Mama weet niet wat ze met deze situatie moet doen, ze geeft aan het alleen niet aan te kunnen.

Het is duidelijk dat er in dit voorbeeld toch heel wat verontrustende signalen zitten. Mama stelt zelf een letterlijke vraag naar hulp. Het is onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier iets mee te doen. We zetten onze eerste stappen in De Safety Flowchart.

Teamintervisie

De dag nadien wordt deze casus besproken met de coördinator, de trajectbegeleider van Klaas en de directeur. De conclusie wordt gemaakt dat er toch wel sprake is van verontrusting. Er is nood aan extra ondersteuning (nog onduidelijk in welke vorm). Spijbelen, drugs, mama die brengt dat het alleen niet gaat, de mentale beperking van de Arthur,…. We moeten hiermee verder aan de slag.

Het 3-kolommen model/ een veiligheidsanalyse

Er wordt bekeken of de trajectbegeleider samen met mama stappen kan zetten om haar sterker te maken in de omgang met haar zoon Arthur. De consulente van Klaas wordt op de hoogte gebracht van het verhaal van mama. Ze bekijkt wat ze hiermee kan doen. Er wordt contact opgenomen met De Kerseboom die in het verleden thuisbegeleiding deed bij mama en haar kinderen. Er wordt in overleg gegaan met alle nodige partijen om te bekijken of de situatie verder verontrustend blijft.

Binnen ’t Groot Hersberge maken we bij deze oefening ook graag gebruik van ‘Een Danger statement’.

De begeleiding is bang dat als …. (we maken een analyse van wat er kan gebeuren), de jongere …. (We denken na over de impact voor de jongere als datgene wat we denken ook effectief gebeurt). Bv. De begeleiding is bang dat als

mama Arthur niet tot inzicht kan brengen, Arthur op het slechte pad komt, volledig afhaakt van school, verslaafd wordt aan drugs, mentaal niet versterkt wordt. Enz.

De hulpvraag?

Onze inspiratie bij het maken van De Safety Flowchart kwam vanuit de flowchart van 'Het Brugse model'. Voor wie gekend is met dit model, zullen volgende vragen dan ook bekend klinken.

Is er een hulpvraag bij Arthur? Indien Arthur vindt dat hij geen nood heeft aan extra ondersteuning, maar er toch heel wat verontrusting aanwezig is, dan zegt de Safety Flowchart dat we extra hulp moeten inschakelen. Dit kan van allerhande aard zijn. Schakelen we het OCJ in? Moeten we stappen zetten richting de Jeugdrechtbank als Arthur blijft weigeren? Doen we vanuit 't Groot Hersberge een aanvraag bij de toegangspoort? Of stappen we naar De Kerseboom die thuisbegeleiding kan aanbieden? Of kunnen we met een cliëntoverleg ook al stappen vooruit zetten? Indien Arthur van zichzelf vindt dat er nood is aan verandering dan kunnen we zeggen dat hij een hulpvraag heeft. Dit zorgt voor een positieve factor in het verhaal.

Kunnen we spreken van engagement bij Arthur? Stelt Arthur een hulpvraag waar niet mee te werken valt? Dan moeten we misschien toch wel de keuze maken om extra hulp in te schakelen? Bv. Een OCJ? Indien de hulpvraag ook effectief werkbaar is dan kunnen we opnieuw zeggen dat er positieve factoren aanwezig zijn.

Bezit Arthur resources waar hij beroep op kan doen? Hoe groot zijn de krachten die bij hem of zijn context aanwezig zijn? Bezit Arthur weinig resources dan kunnen we eigenlijk vanuit 't Groot Hersberge weinig installeren, de situatie blijft verontrustend. Er is nood aan extra ingrijpen.

Heeft Arthur resources waar hij beroep op kan doen bij zaken die hem willen activeren, die hem kunnen ondersteunen en lijken deze acties te werken, dan kunnen we zeggen dat deze situatie opnieuw veilig is geworden. We kunnen de Safety Flowchart afsluiten. De situatie met Arthur krijgt met de geïnstalleerde middelen weer evenwicht waardoor mama en Arthur, buiten extra instanties verder aan de slag kunnen.

Een bedenking

Misschien maken jullie, na het lezen van de casus en het overlopen van de flowchart, de bedenking dat heel wat pijlen richting het kader met 'in te schakelen hulp' wijzen. Toch kunnen we spreken van een gradatie. Als van bij de start blijkt dat er geen hulpvraag aanwezig is bij de cliënt, dan worden we er misschien wel toe verplicht om beroep te doen op een meer ingrijpende tussenkomst zoals de Jeugdrechtbank. Als de cliënt een werkbare hulpvraag heeft, maar de resources zijn niet sterk genoeg, dan zal de nood aan extra hulp weliswaar een pak minder zwaar zijn. Net

ook omwille van deze reden is deze Safety Flowchart met zijn stappen zo belangrijk. Door de stappen te volgen, wordt er op een professionele manier omgegaan met de casus, de cliënten en zijn contextfiguren.

+18 jaar

Binnen VZW De Patio hebben we ook enkele diensten die werken met cliënten die +18 jaar zijn. We werden dus genoodzaakt om de Safety Flowchart ook te bekijken vanuit dit perspectief. We concludeerden dat deze Safety Flowchart perfect mogelijk is bij jongeren die als +18-jarige verder begeleid worden en te maken hebben met een verontrustende situatie of verontrustende signalen. Hierbij kunnen we perfect dezelfde weg volgen zoals hierboven uitgeschreven. Sterker nog, we durven zelfs zeggen dat je met deze flowchart creatief aan de slag kunt. Misschien dat je niet altijd alle stappen volledig moet en/of kunt volgen, laat het ons gebruiken als basis in ons werk.

Een actief werkinstrument!

Binnen ’t Groot Hersberge willen we in onze werking methodischer aan de slag. Voor ons helpt het om in de ‘Penthouse’, onze vergaderruimte, de Safety Flowchart naast de flowchart van Het Brugse Model te hangen. Vanuit het oplossingsgerichte met aandacht voor de relatie die aanwezig is, wordt actief aan de slag gegaan met onze jongeren en hun context. Binnen de vergaderingen willen we deze twee kapstokken gebruiken in het omgaan met en het begeleiden van de cliënten en hun context. We zijn er van overtuigd dat deze hulpmiddelen ons kunnen helpen in onze professionele werking. Geen nattevingerwerk, maar een duidelijke kapstok om dingen te concluderen en hulp en diensten in te schakelen. Alles vanuit de missie “jongeren samen met hun context laten groeien in het nemen van verantwoordelijkheden”.

Auteur en contactgegevens

Jolien Cornillie

VZW De Patio, afdeling ’t Groot Hersberge

Groenestraat 2, 8820 Torhout

050/21.12.92

tck-bzw-hersberge@depatiovzw.be

SAFETY FLOWCHART

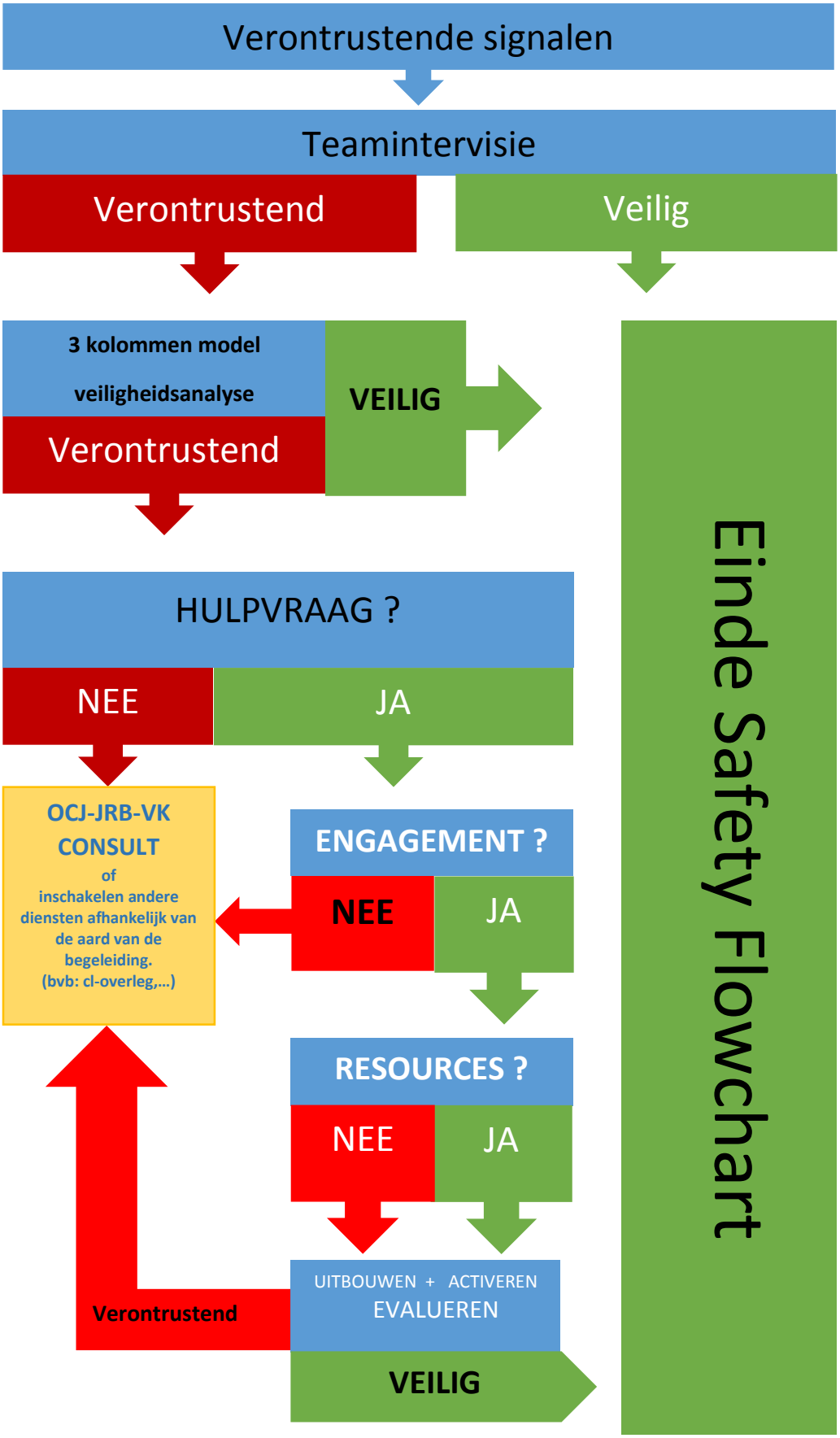

vzw De Patio

Naam :
Datum:

BEOORDELING EN PLANNING VAN DE VEILIGHEID

WAT ZIJN ONZE ZORGEN ?	WAT GAAT ER GOED ?	WAT MOET ER GEBEUREN ?
Wat is er gebeurd waarover we verontrust zijn?		**Wat willen de hulpverleners/verwijzers zien dat er gebeurt omtrent veiligheid?**
Waar maken we ons zorgen over dat er in de toekomst zou kunnen gebeuren?	**Welke aspecten wijzen op veiligheid?**	**Wat wil het gezin (ouders en kinderen) zien dat er gebeurt?**
<u>Complicerende factoren:</u>		**Wat is de eerstvolgende stap dat er moet gebeuren?**

VEILIGHEIDSSCHAAL

GEVAAR ⟷ **VOLDOENDE VEILIGHEID om...**

CONTEXTSCHAAL

ERGSTE SITUATIE VOORZIENING OOIT ⟷ **GEEN ACTIE NODIG**

Gebaseerd op Turnell & Edwards

Dia 1

Dia 2

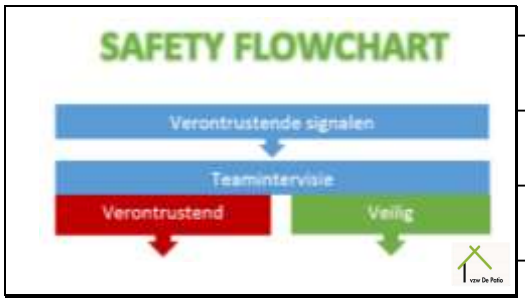

Dia 3

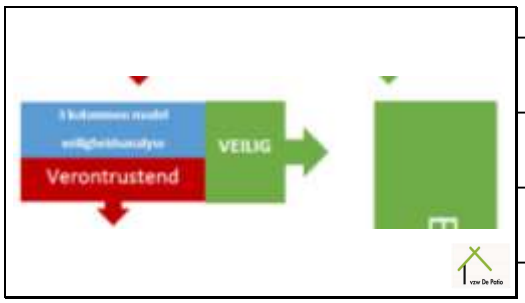

Dia 4

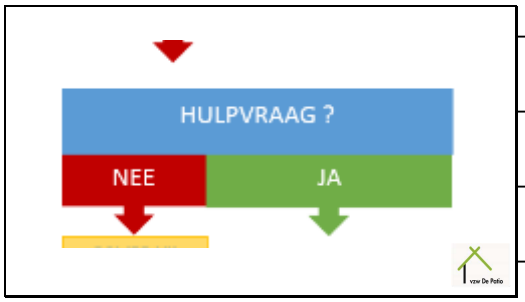

Dia 5

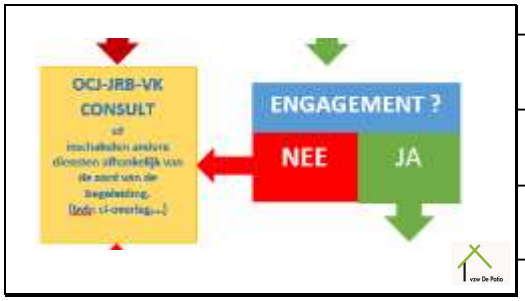

Dia 6

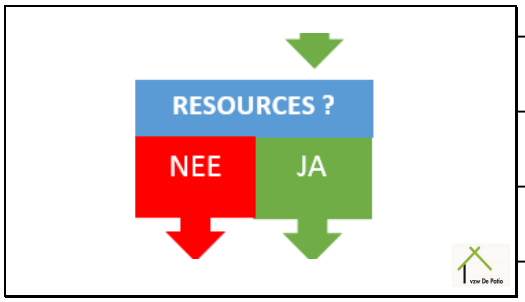

Dia 7

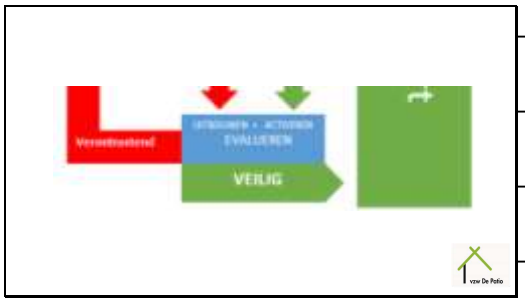

Dia 1

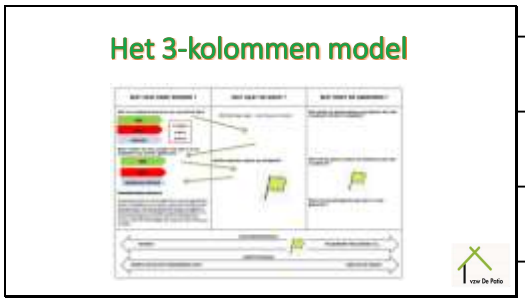

Dia 2

Dia 3

Dia 4

Dia 5

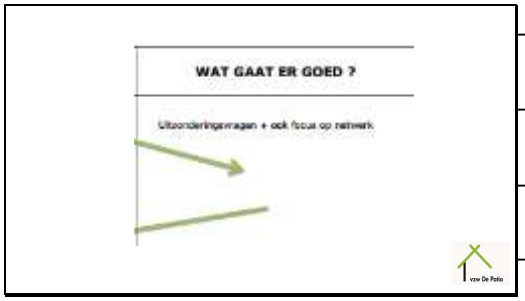

Dia 6

Dia 7

Dia 8

Dia 9

Dia 10

WAT MOET ER GEBEUREN ?
Wat is de eerstvolgende stap dat er moet gebeuren?
vzw De Patio

vzw De Patio

Plaats een kruisje in de passende kolom

	zwak	eerder matig	goed	zeer goed	Uitleg
Bruikbaarheid van de materie in de voorziening					
Duur van de studiedag in verhouding tot de inhoud					
Verhouding theorie en praktijk					
Lestempo					
Manier van aanbreng, didactische aanpak					
Locatie					
Dagindeling					
Folder					
Documentatie en syllabus					
Mogelijkheid tot informele contacten					

Zie keerzijde

vzw De Patio

Geef een beoordeling op 10 van uw kennis over het thema voor u startte met de cursus:

……..

Geef een beoordeling op 10 van uw kennis na de cursus

……

Geef drie inhoudelijke elementen van de cursus die u misschien kan implementeren binnen de eigen voorziening

-

-

-

Op welke vlakken voldeed de cursus niet aan uw verwachtingen?

Wenst u nog een vervolg? En zo ja, in welke vorm?

Zou u zich inschrijven voor een uitgebreidere vorming over de safety- flow chart ?

Met dank voor de medewerking